

Södra Sudan bygger sin framtid

Sverige ger ett omfattande bistånd till Sudans hårt drabbade befolkning. Miljoner internflyktingar, inte minst i Darfur, får ett stort humanitärt stöd. I södra Sudan, där relativ fred råder, arbetar Sverige idag med att stödja en fredlig utveckling och framväxten av en fungerande demokratisk stat. Kvinnors lika rättigheter och möjligheter är prioriterade.

Landet Sudan skapades av kolonialmakterna. Här rymdes många olika folk, med olika språk, religioner och levnadsmönster. Historiska motsättningar och ojämlika relationer förstärktes under kolonialtiden. Under 40 av drygt 50 år av självständighet har Sudans folk lidit av inbördes konflikter. Någon lösning på konflikten i Darfur som bröt ut 2003 har ännu inte uppnåtts. I söder pågick krig i 20 år, men nu råder fred med regering i norr. Där finns dock fortfarande lokala konflikter.

- När vi talar om biståndet i södra Sudan måste vi vara medvetna om förutsättningarna, säger Per Karlsson, analytiker på Sida. Södra Sudan är oerhört fattigt. Det handlar inte om en återuppbyggnad efter kriget utan en första uppbyggnad av ett fungerande samhälle. När Sudan blev självständigt fanns till exempel bara en gymnasieskola i södra delen av landet; och ännu idag är 80–90 procent av kvinnorna analfabeter. Sannolikheten är större att en ung kvinna dör i barnsäng än att hon får grundskoleutbildning.

20 år av krig slog sönder det mesta av ekonomi och samhällsstruktur. Man räknar med att kanske två miljoner människor dödades och över fyra miljoner flydde från sina hem.

Foto: Petter Meirik, Sida

Val i Nyala. Ett stort stöd gick till att stärka kvinnorna som väljare och som kandidater.

- Alla institutioner, inte bara statens, har en mycket låg kapacitet. Vi hjälper till att bygga upp de statliga myndigheterna, i vissa fall från ingenting.

Två områden för svenskt stöd

Sverige ger stöd inom två breda områden: demokratisering och fredsbyggande samt utveckling inom det sociala området, framför allt hälsa.

Det svenska stödet slussas i hög grad genom utvecklingsfonder och program som är gemensamma med andra givare. Det mesta arbetet sker genom olika FN-organ eller genom internationella enskilda organisationer, samtidigt som man stärker södra Sudans egna myndigheter och organisationer.

Samordningen av det internationella biståndet sker dels genom en fond som leds av Världsbanken (Multi

Donor Trust Fund) dels genom ett gemensamt givarkontor, Joint Donor Team (JDT), där Sverige är med.

Stöd till kvinnors rättigheter

Det svenska stödet för att stärka kvinnors rättigheter och deltagande är volymmässigt inte stort; ungefär 15 miljoner kronor per år, men det är det största och viktigaste stöd som kvinnorörelserna får. Det går främst genom ett samarbete med FN-organet UNIFEM. Stödet ska "på ett tydligt sätt medverka till att FN:s säkerhetsråds resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet konsekvent tillämpas". Detta har också skett.

Arbetet mot könsrelaterat våld är ett huvudområde. Speciella mottagningar för kvinnor och barn inrättas på polisstationer. Poliser, parlamentarik, fängelsechefer och traditionella domare utbildas om könsrelaterat våld och kvinnors rättigheter.

Sida stödjer uppbyggnaden av ett nationellt hälsovårdssystem.

Genom organisationer i civilsamhället har traditionella ledare och lokalpolitiker utbildats och kvinnor har erbjudits rättshjälp och psykosocial rådgivning. I Darfur har flyktingar utbildats i kvinnors rätt utifrån islamisk lag och Koranen. Samtliga poliser i södra Sudan ska genomgå en sådan utbildning.

Ett viktigt arbete riktat mot kvinnor genomfördes i samband med de allmänna valen i april 2010. Det var första gången på 24 år som ett flerpartival genomförts. UNIFEM arbetade för att stärka kvinnorna som väljare och som kandidater. Man stödde också ett forum med kvinnor från olika partier som samarbetade för att se till så att kvinnors rättigheter respekteras också efter valet.

Trots stora problem med själva valets genomförande, var det ett framsteg för kvinnorna. Framför allt i syd var kvinnorna i majoritet bland väljarna, och eftersom en fjärdedel av parlamentsplatserna var avsatta för kvinnor kom de också in i dessa institutioner.

En diplomat och valobservatör betraktade en kvinna som gått långt för att rösta och sa: ”där går en kvinna som har sitt liv på huvudet, sitt barn på ryggen och landets framtid i sin hand.”

Uppbyggnad av hälsovården

Förutom program för fred och demokrati, stödjer Sida även hälsosektorn. Hälsostödet går främst genom en fond (Basic Services Fund) som även arbetar med utbildning, samt vatten och sanitetsfrågor.

- Vi försöker stödja uppbyggnaden av ett nationellt hälsovårdssystem för något sådant finns inte, säger Per Karlsson. Problemet är att myndigheter och organisationer som ska ansvara för hälsovården inte är tillräckligt starka än.

Sida har även kanaliserat pengar till Rädda Barnen, som arbetar för att stärka kunskaperna om barns rättigheter, liksom konkret med utsatta barns problem: barnarbete, sexuella övergrepp kidnappningar, tidiga äktenskap, bristande skolgång mm.

Framtiden

En ny strategi för det svenska samarbetet i Sudan ska nu utformas och ska börja gälla från 2012. I januari ägde en folkomröstning rum om södra Sudans självständighet. Den utgjorde en del av fredsavtalet från 2005 och resultatet efter ett extremt högt valdeltagande blev att dryga 97 procent av de registrerade röstade för delning. Resultatet innebär att en ny stat, Södra Sudan, kommer att födas i Afrika. Planerad självständighetsdag är den 9 juli 2011.

Efter folkomröstningen är det nu hög tid att infria de löften om utveckling som har getts till folket i Sudan. Ansvaret ligger i första hand på sudaneserna och deras egna ledare i Juba och i Khartoum, men självständigheten för Södra Sudan öppnar för nya möjligheter för det svenska biståndet att göra insatser för demokratisering, korruptionsbekämpning mm. En delning av landet kommer att kräva samarbete över gränserna och än mer intensiva ansträngningar för att lösa konflikten i Darfur.

- Glädjen är stor bland befolkningen i Södra Sudan att man nu äntligen blir självständiga, säger Bengt Johansson, chef för Sidas enhet för Somalia och Sudan. Förväntningarna är stora på snabba förbättringar för fattiga människor. Det ligger stora möjligheter att använda den förändringskraft som nu finns och omsätta den i genuina förbättringar för fattiga människor. Men behoven är enorma och det finns samtidigt betydande risker för missnöje och interna konflikter. Jag tror att svenskt bistånd fortsatt kan spela en viktig roll att stötta södra Sudans folk för en fredlig utveckling.